

مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت

محمد فتحی^۱، فرامرز سهرابی^۲، مرتضی سعیدیان^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: دسترسی به اینترنت پدیده‌ای رو به گسترش است. همزمان با دسترسی روزافزون و گسترده مردم به اینترنت، شاهد نوعی وابستگی در جوانان هستیم. این پژوهش به منظور مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت، انجام پذیرفت. **مواد و روش‌ها:** این تحقیق علی-مقایسه‌ای بود و در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام پذیرفت. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان پسر خوابگاهی ساکن در خوابگاه‌های دانشگاه تهران (حدود ۶۰۰۰ نفر) بود که بر اساس جدول Morgan، تعداد ۳۸۰ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به نسبت جمعیت هر کدام از خوابگاه‌ها به بخش و اجرای پرسش‌نامه‌های مربوط پرداخته شد، به این صورت که با مراجعه به هر یک از اتاق‌های دانشجویی، پرسش‌نامه‌ها را تحویل و بعد از حدود ۲۰ دقیقه جمع‌آوری گردید. ابزار تحقیق حاضر عبارت بود از پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت Young (IAD) یا (Internet addiction test)، پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیتی (NEO یا Personality inventory NEO) و پرسش‌نامه سبک‌های هویت Berzonsky (ISI-6 یا Identity styles inventory). برای تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و تحلیلی از آزمون آماری t، استفاده شد.

یافته‌ها: بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر ویژگی‌های شخصیتی تفاوت وجود داشت. به این ترتیب که روان‌رنجورخویی در دانشجویان معتاد به اینترنت بیشتر از دانشجویان غیر معتاد بود و سه متغیر برون‌گرایی، سازش‌پذیری و وظیفه‌شناسی در دانشجویان غیر معتاد بیشتر از گروه معتاد بود. اما از نظر ویژگی‌های شخصیتی گشودگی به تجربه تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشد. همچنین بین دو گروه از نظر متغیرهای هویتی تفاوت معنی‌داری مشاهده شد، به این معنی که هویت اطلاعاتی در دانشجویان غیر معتاد بیشتر از گروه معتاد بود و نیز هویت هنجاری و هویت سردرگم-اجتنابی در گروه معتاد بیشتر از گروه غیر معتاد دیده شد.

نتیجه‌گیری: بین افراد معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر برخی از ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی تفاوت وجود داشت.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های هویت، دانشجویان

ارجاع: فتحی محمد، سهرابی فرامرز، سعیدیان مرتضی. مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد

به اینترنت. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۲؛ ۱۱ (۲): ۹۹-۹۰

پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۲/۱۴

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۹/۲۵

۱- کارشناس ارشد، گروه روان‌شناسی عمومی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران (نویسنده مسؤول)
Email: mohamadfathi_57@yahoo.com

۲- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

۳- مربی آموزشی، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور واحد روانسر، کرمانشاه، ایران

مقدمه

امروزه اعتیاد به اینترنت (Internet addiction) یکی از مشکلات معمول می‌باشد که به صورت استفاده نادرست از کامپیوتر و اطلاعات اینترنت تعریف می‌شود. دسترسی به اینترنت پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده کنندگان اینترنت قرار می‌گیرند. اینترنت در همه جا حضور دارد: در خانه، مدرسه، ادارات و حتی در مراکز خرید. در بین کاربران اینترنت جوانان و نوجوانان بیشترین استفاده از آن را دارند (۱).

به نظر می‌رسد که یکی از عواملی که می‌تواند در وابستگی به اینترنت نقش داشته باشد، ویژگی‌های شخصیتی است. ویژگی‌های شخصیتی، صفات پایداری هستند که از موقعیتی به موقعیت دیگر چندان تغییر نمی‌کنند. آن‌ها گرایش‌های باثبات و با دوام پاسخ‌دهی به شیوه یکسان به محرک‌های مختلف می‌باشند (۲). این ویژگی‌ها می‌توانند فرد را در برابر برخی اختلالات از جمله اعتیاد به اینترنت آسیب‌پذیر سازند.

نظریه پنج عاملی شخصیت که به پنج عامل بزرگ نیز معروف است، از سوی دو روان‌شناس ساکن ایالات متحده به نام Costa و Mc Care در اواخر دهه ۸۰ میلادی ارائه شد و در اوایل دهه ۹۰ مورد ارزیابی مجدد قرار گرفت. پنج عامل اصلی یا بزرگ عبارت از روان رنجورخویی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extroversion)، گشودگی نسبت به تجربه (Openness to experience)، توافق یا سازگاری (Agreeableness) و وجدانی بودن یا وظیفه‌شناسی (Conscientiousness) است (۳).

نتایج تحقیق Vas و Gombor روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی که ۱۵۰ نفر از آن‌ها مجارستانی (۷۵ مرد و ۷۵ زن) و ۱۵۰ نفر از آن‌ها اسرائیلی (۷۵ مرد و ۷۵ زن) بودند، نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی تأثیر مهمی بر استفاده از اینترنت دارد. در این تحقیق ارتباط مثبت و معنی‌داری میان برون‌گرایی و سازگاری با استفاده مفرط از اینترنت در مردان اسرائیلی وجود داشت. همچنین نتایج، ارتباط مثبت و

معنی‌داری نیز میان سازگاری و روان رنجورخویی با استفاده مفرط از اینترنت در میان زنان اسرائیلی نشان داد. علاوه بر این استفاده مفرط از اینترنت ارتباط مثبت و معنی‌داری با وظیفه‌شناسی و روان رنجورخویی در آن‌ها را نشان می‌داد و ارتباط مثبت و معنی‌داری نیز میان وظیفه‌شناسی و گشودگی با استفاده مفرط از اینترنت در مردان مجارستانی و عدم ارتباط معنی‌دار میان مقیاس‌های آزمون NEO و استفاده مفرط از اینترنت در زنان مجارستانی مشاهده شد (۴).

Nalwa و Anand، در تحقیقی بر روی ۲۰۰ نفر از دانش‌آموزان ۱۶ تا ۱۸ ساله دبیرستانی هندوستان، با استفاده از تست اعتیاد به اینترنت ۱۰۰ نفر از دانش‌آموزان معتاد به اینترنت را جدا کردند و به بررسی بین دو گروه پرداختند. از نظر رفتاری و ویژگی‌های شخصیتی و عملکرد تفاوت معنی‌داری بین این دو گروه وجود داشت. در این تحقیق احساس بی‌ارزشی و افسردگی و مشکلات شخصیتی به طور معنی‌داری در گروه معتاد به اینترنت بالاتر بود (۵).

Meerkerk و همکاران (به نقل از Lin و Tsai)، تحقیقی به روش طولی و به مدت یک‌سال بر روی ۴۴۷ فرد بزرگسال معتاد به اینترنت انجام دادند که ۱۶ ساعت در هفته اینترنت کار می‌کردند. از جمله نتایج این تحقیق وجود رابطه منفی معنی‌دار بین ویژگی شخصیتی از جمله توافق، وجدانی بودن و برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت بود (۶).

نتایج تحقیق Kunitura و Thomas در این رابطه بر روی ۱۱۳ دانشجوی دانشگاه لویولاماری مونت، نشان داد که ارتباط مثبت و معنی‌داری میان روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت همچنین ارتباط منفی و معنی‌داری نیز میان برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد (۷).

در تحقیق Hardie و Tee بر روی ۹۳ نفر (۴۹ زن و ۴۴ مرد) در ردیف سنی ۱۸ تا ۷۲ سال در استرالیا، نتایج ارتباط مثبت و معنی‌داری میان روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت و ارتباط منفی و معنی‌داری میان برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت نشان داده شد (۸).

درگاهی در پژوهشی بر روی ۴۰۰ کاربر اینترنت در شهر

معنی‌داری بین زمان استفاده از اینترنت، هویت ملی و مذهبی و سلامت روان افراد وجود دارد و بیشتر افرادی که به محیط‌های مجازی و اینترنت وابسته‌اند، زودتر نسبت به افراد عادی تغییراتی در هویت آن‌ها ایجاد می‌شود، سلامت روان آن‌ها کاهش می‌یابد (۱۲).

تحقیق سلطانی و همکاران با عنوان «رابطه هویت و هیجان‌خواهی با اعتیاد اینترنتی»، روی ۲۸۰ نفر از کاربران اینترنت کافی‌نت‌های شهر کرمان با استفاده از پرسش‌نامه‌های سبک‌های هویت Berzonsky، هیجان‌خواهی Zuckerman و اعتیاد به اینترنتی Young انجام شد و مشخص گردید که متغیر نهفته هویت به طور مستقیم و غیر مستقیم از طریق هیجان‌خواهی بر اعتیاد به اینترنت اثرگذار است. نتایج همچنین اثر مستقیم هیجان‌خواهی بر اعتیاد اینترنتی را نشان می‌دهد (۱۳).

تعیین تفاوت ویژگی شخصیتی و سبک هویتی دانشجویان در زمینه اعتیاد به اینترنت که از هدف‌های این پژوهش بود، در صورت معنی‌داری، دانشی را در اختیار مشاوران، مسؤولان و خانواده‌ها قرار می‌دهد که بر امر استفاده از اینترنت توسط نوجوانان و جوانان نظارت داشته باشند، در کنار برخی عوامل زمینه‌ساز، ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها را نیز مورد بررسی قرار دهند، با شناسایی دقیق و طبقه‌بندی علمی نوجوانان و جوانانی که مبتلا به اینترنت هستند و یا در معرض ابتلا به آن قرار دارند، مداخلات پیش‌گیرانه و یا درمانی، بیشتر بر این حوزه متمرکز کنند و از سرگردانی منابع در مسیرهای نادرست، طولانی مدت و یا ناکارآمد جلوگیری نمایند و بر اساس سبک هویتی هر فرد، میزان و چگونگی استفاده از اینترنت برنامه‌ریزی شود و نظارت مستمر را اعمال کنند، همچنین می‌تواند راه‌گشای برنامه‌های مداخله‌ای در این گروه باشد و در جهت تقویت هر چه بیشتر عوامل محافظت‌کننده و برطرف ساختن عوامل خطر به کار گرفته شوند. بنابراین آگاهی از تفاوت‌های شخصیتی و هویتی افراد در زمینه استفاده از اینترنت هم برای درمان و هم برای پیش‌گیری می‌تواند مفید باشد. از این رو هدف پژوهش

تهران برای بررسی معنادین اینترنتی، بیان کرد که بین اعتیاد به اینترنت، برون‌گرایی و دلپذیر بودن رابطه منفی وجود دارد، یعنی از نظر عوامل فردی، افرادی که از نظر روان‌شناختی درون‌گرا و دارای مهارت‌های ارتباطی پایین و دارای مشکلات شخصیتی هستند، اغلب بیشتر جذب اینترنت می‌شوند (۹).

با وجود آن که استفاده از اینترنت در دنیای امروز یک ضرورت است، اما این ابزار می‌تواند علاوه بر به کارگیری درست و به جا، به صورت نادرست و نابه‌جا مورد استفاده قرار گیرد و شرایطی را فراهم آورد که ترک آن مشکلاتی را برای کاربر به وجود آورد. چگونگی استفاده می‌تواند به ویژگی‌های شناختی، عاطفی و شخصیتی و هویتی کاربر مرتبط باشد.

هویت از جمله موضوعاتی است که امروزه مد نظر روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و سیاستمداران است که هر کدام به تبع ارتباط خود با این موضوع به اهمیت آن می‌پردازند. برای روان‌شناسان آن چه اهمیت دارد، ثبات هویت افراد و کسب هویت موفق و گذر موفقیت‌آمیز از بحران هویت است (۱۰).

بیشتر تحقیقات انجام شده در دهه‌های گذشته در حیطه هویت، در قالب مدل Marcia بوده است. اما Berzonsky و Neimeyer در یک مدل جدید، بر آن دسته از فرایندهای اجتماعی - شناختی تأکید می‌کند که طی آن افراد بر اساس شیوه ترجیحی پردازش اطلاعات مربوط به خود و گفتگو درباره موضوعات مربوط به هویت و تصمیمات فردی، در وضعیت‌های متفاوتی قرار می‌گیرند و یکی از سه جهت‌گیری یا سبک پردازش هویت شامل سردرگم / اجتنابی (Diffuse-avoidant style)، (Informational style) اطلاعاتی و هنجاری (Normative style) را اتخاذ می‌کنند (۱۱). افراد با هویت سردرگم، از سبک پردازش سردرگم / اجتنابی، افراد با هویت موفق یا دیررس، از سبک پردازش اطلاعاتی و افراد با هویت زودرس از سبک پردازش هنجاری استفاده می‌کنند (۱۱).

علوی و همکاران، در تحقیقی با عنوان «مقایسه هویت و سلامت روان در دانشجویان استفاده‌کننده از اینترنت و محیط‌های مجازی دانشگاه تهران»، نشان دادند که رابطه

Cronbach's alpha بیش از ۰/۹۰ را گزارش کرده‌اند و Lee و Chu اعتبار به روش بازآزمایی پس از دو هفته را ۰/۸۵ به دست آوردند (۱۵). قاسم‌زاده و همکاران (به نقل از Rashid) نیز اعتبار این ابزار محاسبه شده با روش Cronbach's alpha را در تحقیق خود ۰/۸۸ گزارش کرده‌اند (۱۵).

پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیتی (Big five personality factor questionnaire): این

پرسش‌نامه دارای ۶۰ ماده است، ۵ بعد شخصیت را اندازه‌گیری می‌کند و شامل ۱۲ ماده برای هر یک از پنج عامل عبارت از روان رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازش‌پذیری، وظیفه‌شناسی یا وجدان‌گرایی می‌باشد. ضریب آلفای گزارش شده پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیت NEO-FFI (NEO five-factor inventory) توسط Costa و MacCrae بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر بوده است (۱۶). در تحقیق Bouchard و همکاران، ضریب آلفا برای روان رنجورخویی ۰/۸۵، برون‌گرایی ۰/۷۲، باز بودن به تجربه ۰/۶۸، برای سازش‌پذیری ۰/۶۹ و برای وظیفه‌شناسی ۰/۷۹ به دست آمده است که نشان دهنده همسانی درونی بالای پرسش‌نامه است (۱۷). حق شناس ضریب اعتبار بازآزمایی برای یک گروه نمونه ایرانی شامل ۲۰۸ دانشجو با سه ماه فاصله زمانی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۳ برای روان رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازش‌پذیری و وظیفه‌شناسی به دست آورد (۱۸).

پرسش‌نامه سبک‌های هویت Berzonsky (Identity style inventory sixth grade): توسط

Berzonsky (۱۹۸۹) ساخته شد. این پرسش‌نامه دارای ۴۰ سؤال است و سبک هویت فرد و میزان تعهد فرد را در هنگام اجرای پرسش‌نامه مورد سنجش قرار می‌دهد. پرسش‌نامه از پنج گزینه شامل کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم تشکیل شد. نمره‌گذاری سؤالات ۹ و ۱۱ و ۱۴ و ۲۰ به صورت معکوس می‌باشد، به این صورت که کاملاً

حاضر، مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت بود. در تحقیق حاضر فرض شده است که بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به تفکیک از نظر هر یک از ویژگی‌های شخصیتی (روان رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، سازش‌پذیری و وظیفه‌شناسی) همچنین سبک‌های هویت (هویت اطلاعاتی، هویت هنجاری، هویت سردرگم - اجتنابی) تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به عبارتی در پژوهش حاضر برای هر شاخص یک فرضیه در نظر گرفته شده است.

مواد و روش‌ها

طرح تحقیق در پژوهش حاضر از نوع علی-مقایسه‌ای بود و جامعه آماری را کلیه دانشجویان پسر دانشگاه تهران که در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، در خوابگاه‌ها ساکن بودند، تشکیل می‌دادند که جمعیتی در حدود ۶ هزار نفر را در بر می‌گرفت. از این تعداد، ۳۸۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، به عنوان نمونه انتخاب شدند و مورد مطالعه قرار گرفتند. به این صورت که پس از اخذ مجوز و ورود به خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه تهران، با مراجعه به اتاق‌های دانشجویان، پرسش‌نامه‌ها در میان افرادی که در طول شبانه‌روز از اینترنت استفاده می‌کردند، پخش گردید و بعد از حدود ۲۰ دقیقه، جمع‌آوری شد. این کار حدود یک هفته به طول انجامید. برای تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و تحلیلی آزمون آماری t، استفاده گردید.

ابزار پژوهش

پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت Young

(Young internet addiction test): این مقیاس شامل

۲۰ سؤال با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت می‌باشد. دامنه نمرات از صفر تا ۱۰۰ است. نمره صفر تا ۳۹ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره ۴۰ تا ۶۹ کاربر در معرض خطر و نمره ۷۰ تا ۱۰۰ کاربر معتاد به اینترنت است (۱۴). در کره، Yu و همکاران (به نقل از Rashid) و Kim و همکاران (به نقل از Rashid)، برای این ابزار اعتبار محاسبه شده با روش

می‌توان آن‌ها را معتاد به اینترنت قلمداد کرد.

جدول ۱. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب میزان اعتیاد به اینترنت

اعتیاد به اینترنت	فراوانی	درصد
کاربر معمولی	۱۰۷	۲۸/۲
در معرض خطر	۲۲۵	۵۹/۲
معتاد به اینترنت	۴۸	۱۲/۶
کل	۳۸۰	

نتایج آزمون t و داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد از نظر ویژگی‌های روان رنجورخویی، سازش‌پذیری، وظیفه‌شناسی در سطح ۱ درصد خطا ($P < ۰/۰۱$) و برون‌گرایی در سطح ۵ درصد خطا ($P < ۰/۰۵$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی به ترتیب با ۹۹ درصد و ۹۵ درصد اطمینان این فرضیات تأیید می‌شود که میانگین روان رنجورخویی در دانشجویان معتاد به اینترنت بیشتر از دانشجویان غیر معتاد است. همچنین میزان سازش‌پذیری، وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی در بین دانشجویان غیر معتاد به اینترنت به مراتب بیشتر از دانشجویان معتاد به اینترنت بود. اما بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر ویژگی گشودگی به تجربه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ($P > ۰/۰۵$).

موافقم (۱)، موافقم (۲)، نظری ندارم (۳)، مخالفم (۴)، کاملاً مخالفم (۵) می‌گیرد. Berzonsky (به نقل از Rashid)، ضریب Cronbach's alpha سبک اطلاعاتی را ۰/۷۱، سبک هنجاری را ۰/۶۵، سبک سردرگم-اجتنابی را ۰/۷۵ و تعهد را ۰/۷۸ گزارش کرده است. همچنین ضریب پایایی را به روش آزمون مجدد و به فاصله زمان دو ماه بین ۰/۷۱ تا ۰/۷۵ گزارش کرده است (۱۵). آفاجانی نیز پایایی سبک اطلاعاتی را ۰/۷۳، هنجاری ۰/۷۰، سردرگم/اجتنابی ۰/۶۹ و تعهد ۰/۶۸ برآورد کرد (۱۹).

یافته‌ها

آزمودنی‌ها در دامنه سنی ۱۹-۳۴، با میانگین سنی ۲۳/۶ سال و انحراف معیار ۲/۶ قرار داشتند. حدود ۴۹ درصد لیسانس، ۴۶ درصد فوق لیسانس و ۵ درصد دکترا بودند. هدف اصلی این پژوهش، مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت بود. یافته‌ها در جداول ۱ تا ۳ نشان داده شده است. با توجه به مقیاس اعتیاد به اینترنت Young داده‌های جدول ۱ حاکی از آن است که از مجموع ۳۸۰ نفر از دانشجویان، ۲۸/۲ درصد کاربران معمولی اینترنت بوده‌اند، ۵۹/۲ درصد در معرض خطر و ۱۲/۶ درصد کسانی بوده‌اند که

جدول ۲. مقایسه دو گروه معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر ویژگی‌های شخصیتی

متغیر شخصیتی	وضعیت اعتیاد	M	SD	t
روان رنجورخویی	معتاد	۳/۱	۰/۴۹	**۴/۱
	غیر معتاد	۲/۷۸	۰/۵۹	
برون‌گرایی	معتاد	۳/۳۱	۰/۵۵	*۲/۸۸
	غیر معتاد	۳/۶۶	۰/۴۹	
گشودگی به تجربه	معتاد	۳/۲۳	۰/۴۲	۱/۵
	غیر معتاد	۳/۳۱	۰/۳۶	
سازش‌پذیری	معتاد	۳/۲۷	۰/۴۳	**۲/۷۷
	غیر معتاد	۳/۴۲	۰/۳۸	
وظیفه‌شناسی	معتاد	۳/۳۵	۰/۶۰	**۴/۴
	غیر معتاد	۳/۷۱	۰/۵۷	

** ($P < ۰/۰۱$) * ($P < ۰/۰۵$)

جدول ۳. مقایسه دو گروه معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر سبک‌های هویت

ت	SD	M	وضعیت اعتیاد	سبک هویت
**۳/۴۶	۰/۵۷	۳/۳۳	معتاد	اطلاعاتی
	۰/۴۵	۳/۵۷	غیر معتاد	
**۳/۵۸	۰/۵۷	۳/۳۴	معتاد	هنجاری
	۰/۵۴	۳/۰۷	غیر معتاد	
**۴/۴۸	۰/۵۲	۲/۸	معتاد	سردرگم-اجتنابی
	۰/۵۶	۲/۴۳	غیر معتاد	

** $(P < 0.01)$

دستپاچگی، باورهای نامعقول و غیر واقع‌بینانه، کنترل بسیار کم تکانه‌ها در مقابل نیازها، نایمی شخصی، مستعدتنبیدگی، اضطراب، افسردگی، خصومت و آسیب‌پذیری»، می‌باشد. افرادی که دارای ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی می‌باشند، به علت داشتن احساسات منفی توانایی مناسبی برای سازگاری با محیط ندارند و این احتمال وجود دارد که این افراد دارای افکار غیر منطقی، قدرت کمتری در کنترل تکانه‌ها و انطباق خود با شرایط استرس‌زای محیط داشته باشند. به دلیل این که این افراد صفحه رایانه را جذاب‌تر از واقعیت زندگی روزمره می‌بینند، گرایش بیشتری به استفاده از اینترنت و آسیب‌پذیری بیشتری نیز دارند.

در پژوهش حاضر برون‌گرایی در گروه غیر معتاد بیشتر از گروه معتاد به اینترنت، دیده شد. این یافته با نتایج به دست آمده از تحقیقات Meerkerk و همکاران (به نقل از Lin و Tsai) (۶)، Kunimura و Thomas (۷)، Hardie و Tee (۸) و درگاهی (۹)، همخوانی داشت و با نتیجه به دست آمده از پژوهش Vas و Gombor (۱۰) و Vas (۱۱) همخوانی داشت. برون‌گرایی عواملی همچون «جسارت، اعتماد به نفس بالا، پرنرزی بودن، پرتحرک بودن، اجتماع‌پذیری، حراف بودن، برانگیختگی، جمع‌گرایی، تعهد بالا، سلطه‌جویی، هیجانان مثبت، دوستانی صمیمی و خوش‌بینی» را می‌سنجد (۲۰). افراد برون‌گرا افرادی اجتماعی، دوستدار دیگران، علاقه‌مند به شرکت مداوم در اجتماعات و مهمانی‌ها و در عمل قاطع، فعال و اهل گفتگو هستند. بنابراین به آسانی می‌توان برداشت کرد که این افراد کمتر دنیای مجازی اینترنت را ترجیح می‌دهند.

نتایج آزمون t در جدول ۳ حاکی از آن است که با احتمال خطای کمتر از ۱ درصد میانگین هویت اطلاعاتی در دانشجویان غیر معتاد به اینترنت بیشتر از دانشجویان معتاد به اینترنت است ($P < 0.01$). همچنین میانگین سبک هویت هنجاری و سردرگم-اجتنابی در بین دانشجویان معتاد نسبت به دانشجویان غیر معتاد به اینترنت بیشتر است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این مطالعه، مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت در دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت بود. نتایج پژوهش حاکی از این بود که بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر چهار ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی ($P < 0.01$)، برون‌گرایی ($P < 0.05$)، سازش‌پذیری ($P < 0.01$)، وظیفه‌شناسی ($P < 0.01$)، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت از نظر ویژگی گشودگی به تجربه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ($P < 0.05$). حال با در نظر گرفتن یافته‌های حاصل از پژوهش می‌توان به ارایه، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری مبادرت ورزید. بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۲ ملاحظه می‌شود که روان رنجورخویی در گروه معتاد به اینترنت بیشتر از گروه غیر معتاد بود. این یافته با نتایج به دست آمده از پژوهش Nalwa و Anand (۵)، Kunimura و Thomas (۷)، Hardie و Tee (۸) و Goetzmann و همکاران (۲۰)، همخوانی دارد. اساس بعد روان رنجورخویی بر تجربه هیجانان نامطلوبی همچون: «عصبیت، ناراحتی،

بهبود روابط خود تلاش کنند و می‌توانند هر آن گونه که دوست دارند فکر و رفتار کنند. در صورتی که افراد موافق به راحتی می‌توانند با دنیای بیرون کنار بیایند، با دیگران روابط مطلوب و قابل اطمینانی برقرار کنند.

ویژگی وجدانی بودن یا وظیفه‌شناسی در گروه معتاد به اینترنت کمتر از گروه غیر معتاد دیده شد. این یافته با نتایج شایق و همکاران (۲۱) همخوان و با یافته‌های Gombor و Vas (۴)، نا همخوان است. شایق و همکاران در پژوهشی با عنوان بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان تهران، با بررسی نمونه‌ای ۳۶۱ نفری از نوجوانان دبیرستانی شهرستان تهران، به این نتیجه رسیدند که ارتباط منفی معنی‌داری میان دلپذیری و با وجدان بودن و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پسر وجود دارد (۲۱). وظیفه‌شناسی شامل دو ویژگی عمده توانایی کنترل تکانه‌ها و تمایلات و به کارگیری طرح و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهداف مورد بررسی می‌باشد. برخی شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که نیاز به لذت‌طلبی و علاقه‌مندی به امور جنسی در افراد غیر وجدانی بیشتر از افراد با وجدان است. بنابراین این مسأله می‌تواند یکی از دلایلی باشد که این افراد به اینترنت جذب و بدان وابستگی پیدا می‌کنند.

یافته‌ها حاکی از آن است که با احتمال خطای کمتر از ۱ درصد میانگین هویت اطلاعاتی در دانشجویان غیر معتاد، بیشتر از دانشجویان معتاد به اینترنت است ($P < 0/01$). همچنین میانگین هویت هنجاری و سردرگم - اجتنابی در بین دانشجویان معتاد به اینترنت نسبت به دانشجویان غیر معتاد، بیشتر است. این یافته‌ها با تحقیقات علوی و همکاران، مبنی بر این که محیط‌های مجازی و اینترنت، در هویت تغییر ایجاد می‌کند، همسو است (۱۲). سبک هویتی اطلاعاتی، به ظاهر سازگارانه‌ترین سبک می‌باشد و در واقع یک استراتژی حل مسأله و یا مکانیسم کنار آمدن برای اداره موقعیت‌های روزانه است. یک اکتشاف فعال و یا تعهد منقطع، نیاز برای شناخت و سطح بالایی از خودپنداری است (۲۲). افراد دارای این سبک هویت، در اداره موقعیت‌های روزانه از یک مکانیسم

یافته‌ها در زمینه گشودگی نسبت به تجربه تفاوتی در بین دو گروه نشان نداد. با نتایج Vas و Gombor (۴) غیر همسو و با تحقیق میر حسینی (به نقل از Rashid) که می‌گوید بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی رابطه‌ای وجود ندارد (۱۵)، همسو است. افراد باز، زندگی سرشار از تجربه دارند، کنجکاو و خلاق هستند و در مقایسه با افراد بسته احساسات مثبت و منفی فراوانی دارند. تبیینی که می‌توان با این نتایج به آن اشاره کرد، صفت کنجکاو در افراد گشوده می‌باشد که می‌تواند دلیل خوبی برای جذب شدن به سوی اینترنت و در نهایت استفاده افراطی از آن باشد، زیرا ممکن است که فرد در ابتدا از روی کنجکاو به سوی اینترنت جذب شود، بدون آن که از عواقب آن اطلاع کافی داشته باشد و در نهایت در اثر استفاده مفرط و عدم دانش کافی در مورد نحوه استفاده به اینترنت، به آن معتاد شود.

از نتایج دیگر این پژوهش این بود که شاخص توافق یا سازش‌پذیری در دانشجویان معتاد به اینترنت کمتر از گروه غیر معتاد بود. نتیجه به دست آمده با یافته‌های Gombor و Vas (۴)، نا همخوان و با یافته‌های Anand و Nalwa (۵)، و Meerkerk و همکاران (به نقل از Tsai و Lin) (۶)، همخوان و همسو است. توافق بر گرایش‌های ارتباط بین فردی تأکید دارد. فرد موافق به طور کلی نوع دوست است، با دیگران احساس همدردی می‌کند و مشتاق کمک به آن‌ها است و اعتقاد دارد که دیگران نیز با او همین رابطه را دارند. در مقایسه شخص ناموافق یا ناسازگار خودمحور، به قصد و نیت دیگران مظنون است و بیشتر اهل رقابت است تا همکاری (۱۸). به نظر می‌رسد که این شاخص به سمت جنبه‌های مثبت اجتماعی و سلامت بیشتر روانی سوق دارد و افراد سازگار و موافق محبوب‌تر از افراد مخالف هستند. بنابراین می‌توان گفت که این افراد مخالف هستند و در نتیجه عدم توافق‌گرایی با دنیای بیرون جذب دنیای اینترنت می‌شوند. دنیایی که در آن با تهدید کمتری مواجه هستند و می‌توانند با پدید آوردن شخصیت‌های دروغین و آرمانی خود، دوست داشته شوند. دنیایی که در آن مجبور نیستند تا جهت

آینده و یا نتایج طولانی مدت انتخاب‌هایشان دارند، شاید بتوان گفت که آن‌ها درگیر یک اکتشاف هستند، اما اکتشاف سازمان نیافته و تصادفی است (۲۲). نتیجه به دست آمده را به این شکل می‌توان تبیین نمود که این افراد به دلیل عدم اعتماد به نفس و خودپنداری پایین و نیز عدم مهارت لازم جهت ایجاد ارتباط نزدیک با دیگران در دنیای واقعی، فضای بدون بازخورد منفی همچون اینترنت را به دنیای واقعی ترجیح دهند و از گمنامی در آن لذت ببرند.

در پایان پیشنهاد می‌شود که برای جلوگیری از شیوع و پیش‌گیری از افزایش فراوانی اعتیاد به اینترنت، توسط سیاست‌گذاران کلان کشور اقداماتی انجام گیرد، نظیر آموزش نحوه استفاده صحیح از اینترنت از طریق دانشگاه‌ها (مانند تهیه و تنظیم بروشورهای آموزشی، برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌ها جهت آگاه‌سازی دانشجویان) و رسانه‌ها (به طور مثال پخش منظم میان‌برنامه‌هایی در زمینه خطرات و پیامدهای منفی جسمی و روانی اعتیاد به اینترنت و اطلاع‌رسانی در این زمینه جهت افزایش سطح آگاهی والدین در جهت نظارت و راهنمایی فرزندان). همچنین برگزاری اردوهای تفریحی، علمی، آموزشی برای دانشجویان و پر کردن اوقات فراغت و بر طرف نمودن خلأهای زمانی در خوابگاه‌ها، به منظور کاهش زمان اختصاص داده شده به اینترنت از سوی دانشجویان. آموزش روش‌های مدیریت زمان به دانشجویان در زمینه فعالیت‌های روزانه جهت نظم‌بخشی و نظم‌دهی به مسؤولیت‌ها و عملکردهای روزمره و محدود نمودن استفاده افراطی از اینترنت از سوی آن‌ها.

سنجیده و منطقی بهره‌مند هستند، از اینترنت به شکل حساب شده و در مسیر اهداف مشخصی استفاده می‌کنند.

سبک هویت هنجاری بر اساس تقلید و تبعیت افراد مهم در زندگی فرد بنا شده است و شامل یک دیدگاه بسته ذهنی، غیر منعطف و یک خودپنداری ثابت و سرکوب کننده اکتشاف است. این افراد تمایل به درخواست کمک و مشاوره از افراد برجسته و مهم در زندگی خود و حرکت بر روی خط استانداردها دارند و آن‌ها از برخورد با اطلاعاتی که تعارض با خود پنداریشان دارد، اجتناب می‌کنند و تا حد امکان در مقابل تغییرات مقاومت می‌کنند (۲۲). افراد دارای سبک هویت هنجاری، به این دلیل که هویت آن‌ها دارای یک ساختار زود شکل گرفته است، از روبه‌رو شدن با موقعیت‌های دنیای واقعی که چالش و ریسک به همراه دارد، بیشتر پرهیز می‌کنند و ماندن در فضای کمتر چالش‌انگیز مثل اینترنت را ترجیح می‌دهند. این سبک با نیاز فرد به احساس تمامیت رابطه مثبت دارد و از آن جا که یکی از ویژگی‌های افراد با سبک هویت هنجاری تمایل به تبعیت و دریافت حمایت و تأیید از دیگران است، به نظر می‌رسد که اینترنت و فضای مجازی، به طور مثال اتاق‌های چت، به دلیل فراهم کردن بستری مناسب در این زمینه، این افراد را ترغیب به استفاده بیش از اندازه از آن می‌نماید.

سبک سردرگم - اجتنابی، سمبل برخورد طفره‌آمیز و مسامحه در مشکلات است، یک استراتژی متمرکز بر هیجان که با سطوح پایینی از تعهد و اعتماد به نفس و بی‌ثباتی خودپنداری همراه می‌باشد. این افراد اغلب توجه کمی به

References

1. Bullen P, Harré N. The internet: its effects on safety and behaviour implications for adolescents. (Thesis). Auckland, New Zealand: Department of Psychology, University of Auckland. 2000.
2. Schultz DP, Schultz SE. Theories of personality. 9th ed. New York, NY: Cengage Learning; 2008.
3. Bagby RM, Vachon DD, Bulmash EL, Toneatto T, Quilty LC, Costa PT. Pathological gambling and the five-factor model of personality. *Personality and Individual Differences* 2007; 43(4): 873-80.
4. Gombor A, Vas L. A nation- and gendered-based study about the relationship: A Hungarian and Israeli comparison. *Internet Journal of World Health & Societal Politics* 2008; 5(2): 1-6.
5. Nalwa K, Anand AP. Internet addiction in students: a cause of concern. *Cyberpsychol Behav* 2003; 6(6): 653-6.
6. Lin SSJ, Tsai CC. Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior* 2002; 18(4): 411-26.

7. Kunimura M, Thomas V. Summary and review of the NEO-PI-R personality test. *Journal of Loyola Mary mount University* 2000; 38(4): 1-13.
8. Hardie E, Tee MY. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society* 2007; 5(1): 34-47.
9. Dargahi H. Virtual addiction. *Articles set of Faculty in Tehran University* 2001. (In Persian).
10. Giddens A. *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford, CA: Stanford University Press; 1991.
11. Berzonsky MD, Neimeyer GJ. Ego identity status and identity processing orientation: the moderating role of commitment. *Journal of Research in Personality* 1994; 28(4): 425-35.
12. Alavi S, Hashemian K, Jannatifard F. Identity status and mental health in internet-user students in Tehran University. *J Res Behav Sci* 2008; 6(1): 37-4. (In Persian).
13. Soltani M, Fooladvand Kh, Fathi-Ashtiani A. Relationship between identity and sensation-seeking with internet addiction. *J Behav Sci* 2010; 4(3): 9-10. (In Persian).
14. Young KS. Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior* 1998; 1(3): 237-44.
15. Rashid S. Relationship between personality characteristics and Internet addiction in adolescents. (Thesis). Tehran, Iran: Allameh Tabatabai University. 2008. (In Persian)
16. Costa PT, MacCrae RR. Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory (NEO FFI): Professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources; 1992.
17. Bouchard TJ, Jr., McGue M. Genetic and environmental influences on human psychological differences. *J Neurobiol* 2003; 54(1): 4-45.
18. Haghshenas H. *The five-factor personality characteristics*. 1st ed. Shiraz, Iran: Shiraz Medical Sciences University; 2006. (In Persian).
19. Aghajani M. Preliminary standardization of Identity Style Inventory for students undergraduate universities in Tehran. (Thesis). Tehran, Iran: Tarbiat Moalem University. 2002. (In Persian).
20. Goetzmann L, Moser KS, Vetsch E, Grieder E, Klaghofer R, Naef R, et al. The interplay of "big five" personality factors and metaphorical schemas: A pilot study with 20 lung transplant recipients. *Qualitative Report* 2007; 12(3): 397-413.
21. Shayegh S, Azad H, Bahrami H. The survey of internet addiction and its relationship with personality traits in Tehran adolescents. *J Fundam Ment Health* 2010; 11(2): 149-58. (In Persian).
22. Berzonsky MD. Identity style and well-being: Does commitment matter? *An International Journal of Theory and Research* 2003; 3(2): 131-42.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Comparison of the characteristics and identity style of Internet addicts and non-addicts students

Mohamad Fathi¹, Faramarz Sohrabi², Morteza Saidian³

Original Article

Abstract

Aim and Background: Internet access is a growing phenomenon. With increasing and widespread access to Internet, dependency to Internet is observed among the youth. This research aimed to compare personality characteristics and identity styles in Internet addicted and non-addicted students.

Methods and Materials: This was a causal-comparative research carried out in the educational years 2011-2012. The statistical community of the research contained all the dormitory male students resided in Tehran University dormitory (about 6000 students). 380 students were selected via random sampling based on Morgan table. According to the population of each dormitory, related questionnaires were distributed and fulfilled, so that by referring to each one of the student rooms, questionnaires were delivered and collected after about 20 minutes. The study tools included Young's Internet Addiction Test (IAD), Personality Inventory (NEO), and Berzonsky Identity Styles Inventory (ISI-6). In order to analyze data in two descriptive and analytic levels, statistic t-test was utilized.

Findings: Results indicated that in terms of personality characteristics, there is a difference between Internet addicted and non-addicted students, so that neuroticism was in a higher level for Internet addicted students than for non-addicted ones. As well, the three variables of extroversion, agreeableness and conscientiousness were in a higher level for Internet non-addicted students than for addicted ones. There was, however, no difference between the two groups in terms of personality characteristics of openness to experience. There was also a meaningful difference between the two groups in terms of identity variables. Informational style was in a higher level for Internet non-addicted students than for addicted ones. As well, normative style and diffuse-avoidant style was in a higher level for Internet addicted students than for non-addicted ones.

Conclusions: There is, in terms of personality characteristics and identity style, a difference between Internet addicted and non-addicted students.

Keywords: Internet addiction, Personality characteristics, Identity styles, Students

Citation: Fathi M, Sohrabi F, Saidian M. Comparison of the characteristics and identity style of Internet addicts and non-addicts students. J Res Behav Sci 2013; 11(2): 90-9

Received: 14.01.2013

Accepted: 04.05.2013

1- MA in General Psychology, Department of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabaai University, Tehran, Iran (Corresponding Author) Email: mohamadfathi_57@yahoo.com

2- Associate Professor, Department of Psychology, Allameh Tabatabaai University, Tehran, Iran

3- Research Assistant, Department of Sociology, Payam Noor University, Ravansar, Iran